

Fiatal romániai magyar írók a forrás sorozatban

Kék mezőben modern vonalú rajz, alatta egy szó: FORRÁS. Ez az embléma díszíti a romániai fiatal írók megjelenő könyveinek címlapját. Önkéntelenül is felmerül a kérdés, ha kezünkbe vesszük a tetszetős kiállítású köteteket: vajon miért éppen a forrás szót választották a szerzők, amikor nevet adtak a sorozatnak?

Kántor Lajos fiatal kritikus tollából kapunk választ a kérdésre, aki induláskor írta le a következő sorokat: „A szocialista eszmeiségben nevelkedett fiatal íróktól — akiknek első kötetei ebben a sorozatban fognak megjelenni — joggal elvárják, hogy műveik tiszta vizű forrást jelentsenek, amely valóban oltsa is a szomjat.”

Íme az indoklás, amelyből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az elnevezésben igényesség nyilvánul meg a fiatal írók részéről saját műveikkel szemben. De egyben mérce is a FORRÁS és rang annak, aki kivívta helyét, hogy ezen a fórumon szólhasson az irodalmat kedvelők széles táborához.

Az Irodalmi Könyvkiadó által 1961 decemberében megindított sorozat nemes szándékú kezdeményezés. A különböző folyóiratok, napi- és hetilapok hasábjain már debütált írók és költők műveit gyűjti egy csokorba, azzal a céllal, hogy írásművészetük valamennyi jellemző vonását megismerje az olvasó. A Kiadó négy éves távlati tervet tűzött maga elé és ezideig mintegy tíz kötet látott napvilágot.

Az első Veress Zoltán novelláskötete volt: a „Menetirány”. Ezt hat lírikus, Csávossy György, Hervay Gizella, Jancsik Pál, Lászlóffy Aladár, Lászlóffy Csaba és Szilágyi Domonkos valamint két prózaíró Bálint Tibor és Szíves Sándor könyve követte. A műbírálatot Kántor Lajos képviseli.

Ezútal mindhárom kategóriából — líra, próza, kritika — egy-egy reprezentánst ismertetünk meg a magyarországi olvasóval: A választás nem érdem, írói rang, hanem személyes ismeretség alapján történt. A szerzőktől kapott kötetek híven vallanak alkotójukról.

„Szomjas tenger” a címe Jancsik Pál könyvének. Címadó verse egyike legjobb írásainak. Képzletét a Fekete-tenger ragadta meg mert mint írja:

„lelkünk a tengerrel is rokon,
támadunk mindig gáton, partokon.
A megoldott titok sosem elég,
vágunk a csillagfényes ég.”

Költői hitvallás ez a néhány sor a volt brassói gimnazista tollából, aki jelenleg Kolozsvárt az Ifjúsági Kiadó szerkesztőségében dolgozik. Első művei az Utunk és az Igaz Szó hasábjain jelentek meg kolozsvári egyetemista éveitől. Lírája halk, de nem erőtlenségre jellemző rá a szigorú formafegyelem és az igényesség. A jelzett kötet négy ciklust tartalmaz. Az „Agitáció” — címszó alatt összegyűjtött költemények a költő kommunista meggyőződéséről vallanak. A régi és az új világ közti kontrasztot versek témája. A „Kétféle történelem” című verse a legfrappánsabb példája ennek. A „tűzben született hazában” bármerre is járjon mindenütt épül valami új, mindenfelé szépül az ország. Az alkotó munka szépsége, öröme gyakran köti le érdeklődését:

„emeljünk erős, magas falat,
amelynek védelme alatt
megszületik,
mint meleg szobában a csecsemő,
mit szül a munka s amit nemz a hit —
a kommunista emberi jövő.

hirdeti „Mint a kőművesek” című költeményében.

Az „Évszakok” ciklus lágy, finom hangú költőt mutat, míg szerelmi lírájáról a „Tavaszi kert álma” tanúskodik. Utolsó verse a „Szomjas tenger” című ciklusban a „Meditáció”. Ebben indokolja meg költészetének lényegét:

„Kitervelt jövőnk műhelyébe
inaskodni, íme, beállok,
mert tette lelkésítenek
e kor alkotta ideálok.”

Sokat ígérő pálya áll Jancsik Pál előtt és eddigi műveinek alapján méltán kapott helyet a FORRÁS költői között. Ez volt az első nagy állomás költészetében a kezdeti szárnypróbálgatások után, és a közönség aki megkedvelte a halk hangú lírikust, érthető érdeklődéssel várja az elkövetkező kiforrott költői évek termését.

Bálint Tibor könyve az eddigi legsikerültebb, legérettebb novellák és karcolatok gyűjteménye. Írójuk 1932-ben született Kolozsvár egyik külvárosában. A külvárosi évek mély nyomot hagytak benne, olyannyira, hogy az ott töltött éveknek az élménye adja az egyik alkotó elemét novelláinak, melyek a FORRÁS-ban „Csendes utca” címmel jelentek meg. Írásai rendkívül tömörek és mindig egy-egy látszólag jelentéktelen, de lényeges momentumot emelnek ki a kisemberek mindennapi életéből. Hősei között megtaláljuk a vasmunkást, a kisiparost, a „kisenmizett” volt gyárost, akiről villanásszerű képekben művészi erővel bíró portrékat fest. A régi külváros megváltozott. Új házak, új emberek és velük együtt új erkölcs költözött a régi városrész helyébe. A problémák újak tehát, melyek jelentkeznek a mai fiatal tollforgató műhelyében. Ezért ír Bálint Tibor is szívesen és meggyőző erővel a vidékről egyetemre került fiatal lány életcéljáról, morális problémáiról, vagy az érettségizett, de mégis fizikai munkásként dolgozó Szabó Péter életének alakulásáról. Őszinte, közvetlen hangnem, egyszerű nyelvezet, a kifejezés eszközeinek igénytelensége jellemző Bálint Tibor írásaira. De nem igénytelen az ábrázolás terén. „Esküszik a tömörségre, amelyről azt vallja, hogy nem terjedelem, hanem látásmód dolga.” Mint könyvének fülszövege megjegyzi „Írásművészete már most a kialakulás fázisában tudatos, gondos alkotót dicsér.”

Általános jelenség, hogy a kritika, a műbírálát, az esszéírás a fiatalok által eléggő mostohán kezelt területe az irodalomnak. Ezért örvendetes, hogy a FORRÁS sorozatban egy tehetséges kritikus is hallatja szavát. Mindössze huszonhét éves Mántor Lajos, de cikkei és tanulmányai már évekkel ezelőtt ismertté tették nevét. Hozzáértését bizonyítja, hogy öt év óta a Korunk irodalmi szerkesztője és írásai nem kis mértékben járulnak hozzá a folyóirat színvonalának emeléséhez.

CSONGRÁDI BÉLA